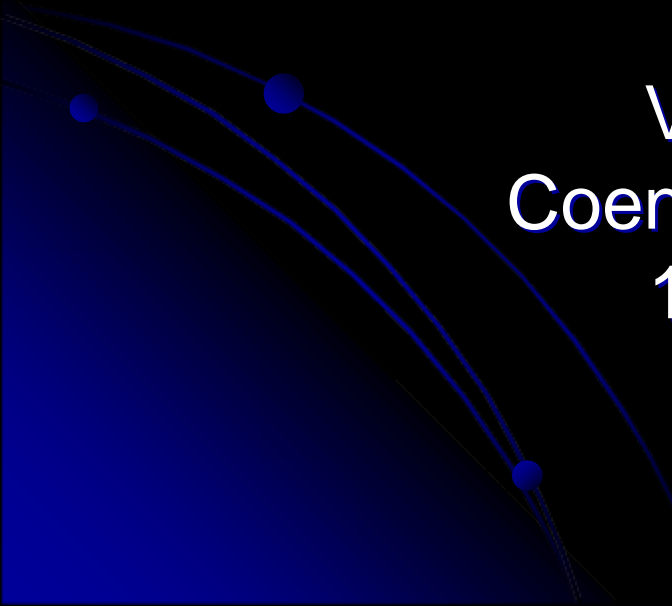

Van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving

Jos van der Lans
Vierde CMO-lezing
Coendersborg – Groningen
11 december 2009

Reis door de geschiedenis

CANON
SOCIAAL WERK NEDERLAND

Home
Overzicht
Vlaanderen
Internationaal
Aanvullingen
Essays
Onderwijs
Quiz
Zoeken - Verkorte versies
Reacties
Over de Canon
Aandeelhouders

567	1122	1270	1442	1526
1580	1590	1784	1790	1818
1823	1846	1870	1872	1874
1875	1887	1892	1900	1901
1908	1909	1911	1918	1918
1924	1932	1945	1950	1962
1958	1962	1965	1967	1968
1968	1969	1971	1973	1974
1974	1980	1982	1984	1987
1989	1993	1993	2004	2007

www.canonsociaalwerk.nl

Alles is participatie

- Participatie van ouders als methodisch principe in de jeugdhulpverlening
- Inspraak
- Wijkschouw
- Ouderraad
- Medezeggenschap
- Maatschappelijke participatie
- Informele en formele participatie
- Geregelde en ongeregelde participatie
- Participatiebanen
- arbeidsmarktparticipatie
- Migrantenparticipatie
- WMO is participatiewet
- Participatie vrouwen arbeidsmarkt
- Bewonersparticipatie (Vogelaarwijken)

Net zo problematisch begrip als welzijn

Verhouding burgers - professionals

- tot 1960/65

ER BOVENOP

- tot 1980/85

ER NAAST

- tot 2000/05

ER VANDAAN

- na 2005

Nieuwe fase?

1945 – 1965

ER BOVENOP ▼

MAATSCHAPPELIJK DECORUM

- BESCHAVINGSOFFENSIEF / VERSTEDELIJING
- ONMAATSCHAPPELIJKHEIDSBESTRIJDING
- VERZUILING
- WEDEROPBOUW
- ONTLUIKENDE VERZORGINGSSTAAT

Relatie burgers – professionals ▼

- REGENTESK / HIERARCHISCH
- PATERNALISTISCH
- OP ZOEK NAAR METHODIEKEN

Jaren 60: de wereld op zijn kop

WELVAARTSEXPLOSIË

DOORBRAAK NIEUWE GENERATIE

GRENSVERLEGGEND

GEESTVERRUIMEND

Lof der onaangepastheid (1961 + 1967)

Normalisering van het abnormale

Romantisering van de afwijking

AMSTERDAM MERS
 LUISTER NIET NAAR DE MET HET KAPITAAL
 KOLLABORERENDE Hilversumse radio, maar naar de vrye maagd: 225 mtr middengolf
 KOM NAAR HET SPUI BELEGER DE BELEGERAARS!

COLL 1160

VROUW
 BAAS IN EIGEN DUA
 (BESLIS)
 MASSALE DEMONSTRATIE
 Utrecht - zaterdag 19 februari - 14 uur - Jannekeplein

COLL 1160

SANEREN - DEPORTEREN
 SPECULEREN

COLL 1160

WIE AAN DE WEDDE KOMT, KOMT AAN DE VYDM!

Bond van WetsOvertreders (BWO)

afdeling Nijmegen

Bevrijdingsstrijd / emancipatie

- Niet-bevoogdend
- Respect voor zelfbeschikking
- Baas in eigen huis / buik
- Lof der onaangepastheid
- Moet kunnen
- Geen dwangmiddelen

Moderne burgers

- Van onderdaan naar zelfbeschikker
- Van statisch naar dynamisch
- Van voorgeprogrammeerd naar zelfontplooiing
- Van vertikaal naar horizontaal
- Van collectief naar individueel

*De Swaan:
overgang van bevelshuishouden
naar onderhandelingshuishouden*

PRAATHUIS NEDERLAND

PRIVACY

Overheid / instituties op afstand

Bescherming persoonsgegevens

Huurbescherming

Ontslagbescherming

Weerstand tegen elektronisch patientendossier

KONING BURGER & RECHTSZEKERHEID

'Van genade naar recht'

De verzorgingsstaat voorziet burgers van rechten.

- Gelijke kansen
- Bestaanszekerheid
- Toegankelijke zorg
- Betaalbare huisvesting

1965 – 1985 ER NAAST ■ ■

Relatie burgers – professionals

- Horizontaal / gelijkheid / gelijkwaardigheid (je/jij-en)
- Anti-autoritair / anti-paternalistisch
- Solidariserend
- Vermaatschappelijking / normalisering

Neoliberaale kritiek

1980: Margaret Thatcher

‘There is no such a thing as society, there are only individuals and their families’

1983: WVC-minister Elco Brinkman:

“We zijn erg gaan leunen op professionele instellingen. We hebben de verantwoordelijkheid bij ons zelf, onze familie, onze buurt weggehaald.”

Anti-etatisme

**Neoliberalisme,
niet enkel
om de hoek**

**Minder overheid, meer markt
Publiek management
Reinventing government**

De markt van welzijn en geluk (1980)

- Aanbod bepaalt vraag
- Professionals scheppen hun eigen werk
- Gevolg: AARZELENDE PROFESSIONALITEIT

Post-Achterhuis-tijdperk

Taboes op:

- Afhankelijkheid
- Opdringerigheid
- Normativiteit
- Subjectiviteit

omgekeerde beweging

- Privé wereld = no-go-area
- Privacy = heilig
- De beweging wordt omgedraaid:
 - Vroeger: naar mensen toe
 - Moderne tijd: mensen naar de professionals toe

BELEIDSWOORDEN overheid

- Einde maakbaarheid
- Overheid op afstand
- Kerntaken – uitbesteden - marktwerking
- Van aanbodsturing naar vraagsturing
- Efficiency (schaalvergroting) – prestatieafspraken / outputsturing
- ‘Burgers centraal’ / ook: plichtendiscours

Verzakelijking (no-nonsense)

zachte sector, hard afrekenen

planning & control

autonome overheadgroei

planning & control-officiëren

minder contacttijd, meer beeldschermtijd

nooit genoeg informatie

1985 – 2005 ER VANDAAN ◀▶

Relatie burgers – professionals

- HET INITIATIEF LIGT BIJ DE (GEMOTIVEERDE) KLANT
- TERUGTREKKEN IN ORGANISATIES
- VERZAKELIJKING / MANAGEMENT / ORGANISATIES
- PROFESSIONELE ONDERSCHIKKING
- BUREAUCRATISCH-BEDRIJFSMATIGE LOGICA
- GEMANKEERD PROFESSIONEEL ZELFBEWUSTZIJN

**SYSTEMWERELD GEORIENTEERD
BURGERS ALS CONSUMENT / KLANT**

Problemen

- Kloof tussen systeem- en leefwereld
- Groeiende groep systeemmijsers
(zorgwekkende zorgmijsers; Marcel van Dam:
de onrendabelen)
- Uitdijende bureaucratie en regelcomplexiteit
- Vervreemding professionals
- Instituties slurpen publieke middelen op (AWBZ)
- Toenemende vertrouwenscrisis

FRONTVERWAARLOZING

- Blauw op straat
- Huurophalen corporaties
- Huisbezoek jeugdzorg
- Schrappen conciërges
- Weg met de conducteurs
- Verpleegwerk / Thuiszorg
- Veldwerk / onderzoekswerk
- Junioren / senioren systemen
- Bewaken in de gevangenissen
- Plantsoenendienst / vuilnisophalen

afwezigheidscrisis

Veeleisendheid

Patiënten bellen de dokter voor elk wissewasje

Individualisering en kleinere gezinnen leiden tot onnodige belasting van de dokter. 'Bij ons thuis had er altijd wel iemand een gat in zijn hoofd.'

Van onze verslaggeefster
Aimée Kiene

AMSTERDAM Huisartsen worden te vaak lastiggevallen met 'medische wissewasjes', die de patiënten best zelf zouden kunnen oplossen. Dat constateert de Vereniging Huisartsenposten Nederland (VHN).

In meer van de helft van de gevallen waarin een beroep wordt gedaan op de huisarts tijdens avond-, nacht-, of weekenddienst, zijn mensen eigenlijk op zoek naar geruststellend advies, maar daar is de huisarts buiten de dagelijkse praktijken niet voor bedoeld, aldus de huisartsvereniging.

Vicevoorzitter Joke Lanphen van de VHN stelt dat burgers te gemakkelijk een beroep doen op zorg. Zij denkt dat mensen zich niet realiseren dat dit leidt tot overbelasting van de medisch deskundigen. Lanphen vindt dat men vaker te rade zou moeten gaan bij mensen in de naaste omgeving.

De vijf meest voorkomende 'overbodige' klachten waarmee huisartsen ten onrechte worden lastiggevallen zijn volgens Lanphen: oorpijn sinds twee uur, koorts sinds vanmiddag, keelpijn sinds vanochtend, een kind dat overgeeft en een gestoten hoofd.

Huisarts Adri van der Born uit Rozenburg, voorzitter van de centrale huisartsenposten Rijnmond, herkent deze gevallen. Hij denkt dat veel mensen uit onzekerheid bij het minste of geringste naar de huisarts rennen.

Van der Born: 'In medische programma's op televisie zien we continu hoe de kleinste dingen de meest ernstige gevolgen kunnen hebben. Daardoor zijn we het vertrouwen in ons eigen gestel kwijt geraakt. We weten niet meer dat veel kleine dingen door de natuur worden verholpen.'

Van der Born denkt dat de bezorgdheid ook te maken kan hebben met het feit dat we niet meer in grote gezinnen opgroeien. 'Bij ons thuis had altijd wel iemand een gat in zijn hoofd. Ouders met weinig kinderen gaan omzichtiger met die kinderen om.' Door de individualisering stappen die ouders bovendien minder snel naar hun bureaus om raad te vragen.

Van der Born vermoedt verder dat de huisartsen slachtoffer zijn geworden van hun eigen succes. 'Mensen weten ons zo gemakkelijk te vinden. Vroeger dacht men: laten we de dokter niet uit bed bellen. Nu denkt men: de dokter zit er toch. Het besef is weg dat die dokter er 's nachts alleen zit voor spoedeisende gevallen.'

De Vereniging voor Huisartsenposten pleit voor een publiekscampagne om mensen duidelijk te maken wanneer een beroep op de huisarts noodzakelijk en ongeoorloofd is.

Wantrouwen & agressie

Ambulance krijgt geen enkele ruimte op de Dam, oudjaar 2007. 'Nederlanders voelen zich snel tekort gedaan, en ze laten zich luidkeels horen.'

FOTO THOMAS SCHLIJPER

Korte lontjes in 2008

Regelmatig duiken in de media berichten op over mensen die het hoofd verliezen. Een kleine greep uit incidenten waar *Het Parool* over berichtte in 2008:

Ambulances in het nauw

Op oudejaarsavond 2007 wordt op de Dam tot twee keer toe ambulancepersoneel bedreigd door omstanders. De eerste keer weten de hulpverleners weg te komen, bij het tweede incident sneuvelt een ruit van de ambulance.

Ook honkballers op de vuist

Bij voetbalwedstrijden zijn vechtpartijen schering en inslag. Zo wordt eind oktober een scheidsrechter knock-out geslagen door een assistent-trainer van

Sporting Maroc. Maar op 18 mei gaat het ook bij een honkbalwedstrijd, Pioniers tegen Kinheim, helemaal mis. Op het veld ontstaat een massale vechtpartij. De wedstrijd wordt gestaakt.

Man gaat woning te lijf met hooivork
Op 6 augustus wordt een 38-jarige man uit Noord aangehouden, nadat hij de ramen van een woning had vernield met een hooivork. De man had ruzie met de bewoner van de woning. De hooivork wordt in beslag genomen.

Peuters bekogeld met rotzooi

In oktober meldde *Het Parool* dat de peuters op kinderdagverblijf Groeiland in Nieuw-Sloten geterroriseerd werden

door boze burens. Die vonden dat de kinderen te veel lawaai maakten, en gooiden als vergelding allerlei rommel naar de kinderen. Een jongetje werd geraakt door een ei.

Knokken om de afstandsbediening

Uit onderzoek van elektronica producent Logitech blijkt dat de afstandsbediening in 90 procent van de huishoudens een bron van ruzie is. In twee procent van de huishoudens leiden meningsverschillen over welke zender er op moet zelfs tot een vechtpartij.

Ambulancebroeder bedreigd

Op 3 september wordt een ambulancebroeder in Amsterdam-West met de

dood bedreigd. Het ambulancepersoneel kwam om het slachtoffer van een steekpartij te helpen, maar werd door de broer van het slachtoffer met de dood bedreigd toen hij de man vroeg om ruimte te maken.

Pepperspray vanwege niesbui

In december wordt een 22-jarige taxichauffeur in Arnhem gearresteerd nadat hij een Heerlense passagier had belaagd tijdens een ruzie over een niesbui. Volgens de taxichauffeur had de Heerlenaar zijn taxi vies gemaakt omdat hij nieste. Uit woede zou hij een vrouw, die ook in de taxi zat, in het gezicht hebben gespoten met een busje peperspray.

Verkeer Verkeersregelaars krijgen op straat in toenemende mate met agressie te maken

'Soms komt een honkbalknuppel uit de l...

Verkeersregelaars. Ze doen hetzelfde werk als de verkeersagent van vroeger. Ze worden geconfronteerd met intimidatie en geweld. „Soms worden mensen even boos.”

Door onze redacteur

KAREL BERKHOUT

AMSTERDAM, 23 AUG. Bij het Scheepvaartmuseum in Amsterdam maakt Ria Reijseger een ballerina-buiging om een oranje pylon van de trambaan te halen. De tram dendert langs en Reijseger zwaait vrolijk naar de bestuurder, voordat ze de pylon terugzet.

Ria Reijseger is verkeersregelaar en staat deze dagen bij een toegangsweg van de IJ-tunnel, die al enige maanden is afgesloten. Veel van haar naaste collega's lopen dit weekeinde ook rond bij evenementen als het dancefeest Mysteryland, popfestival Zand en de voetbalwedstrijd PSV-Feyenoord om de Johan Cruijff Schaal. „Dat zijn de 'big ones', die ik ook vaak doe”, vertelt Reijseger.

Met hun felgroene of -oranje kleding zijn de verkeersregelaars de laatste jaren een opvallende verschijning in het straatbeeld geworden. Ze regelen het verkeer bij de talrijke infrastructurele projecten op de snelweg en in grote steden als Amsterdam en bij de nog veel talrijkere festivals in Nederland. Verkeersdeelnemers zijn wettelijk verplicht om hun aanwijzingen op te volgen op straffe van een boete.

De beroepsgroep kwam afgelopen zondag indringend in beeld, toen een 54-jarige verkeersrege-

Crèche Dromedier aan de Frederiksslaan. Op de achtergrond de balkons van waar af deze buurtbewoners althans de afval werpen.

© J. J. A. J. J. J.

Crèche met eieren bekogeld

■ Buurtbewoners ergeren zich aan peuters ■ Wetenschapper: mensen pikken niks van elkaar

ERIC VAN DEN BERG
JASPER KARMAN

AMSTERDAM – Een volwassene moet dit met een megafon peuters op een Amsterdams kinderdagverblijf uitkalken omdat ze lawaai maken. Het klinkt absurd, maar het is al de tweede keer in vier maanden dat een Amsterdamse crèche wordt geroemd door heetgebakene buren. "We pikken helemaal niets meer van elkaar," zeggen sociologen.

Al sinds kinderdagverblijft Dromedier zijn er altijd eenheid van de ene kant en de andere kant. De crèche is een van de laatste van de Overtoom op het Vondelplein. Sinds de zomer van de buurtbewoners met elkaar in conflict over geluidsoverlast.

"Een dag belien er waren om te klagen over krijsende kinderen," zegt assistent bestuurszaken. Floor Feenstra. "Zie zijn één avond drie gesprekken. De fracties lopen soms hoog op."

Zo hoog, dat een buurtbewoner zijn ongenoegen met een megafon

verhoor maakte. Onders een kinderdagverblijf zeggen de van afgelopen zomer vanaf zijn balkon de buuren opwerende peuters bestaand uit knopknop. "In deze knopknop nu allemaal kappen dicht," een de van geroepen hebben.

Het was niet de enige keer dat de van van zich liet horen. Zo werd het het kinderdagverblijf van de buuren toe door een stadsbestuur, ditmaal zonder megafon. Maar met archiefwoorden. De megafonman liet zijn gezicht voor het lachen, maar in de berf, moet de crisis moet bijna wettelijk vanuit onbegrijpelijk vakkens bekogeld met voren, pakken binnen en alle andere knopknopval verhoor de incidenten.

"Vorige week was het weer raak," zegt Feenstra. "Soortige raden voren dat het kind door het ge-

vaakt zal worden, maar grappig gebiedt de die groep in het woelend op de speelplaats."

Het is niet voor het eerst dat een Amsterdamse crèche wordt bekogeld door buurtbewoners. Half oktober kwam kinderdagverblijf Grootland in Nieuw-Binnen op woensdagse wijze in het nieuws. Ditmaal werden daar bekogeld met voren, bestuurszaken verhoor.

Wetenschappers zijn van dezelfde mening. "In dit soort op zich zijn snare incidenten. Nederlanders pikken steeds minder van elkaar," zegt Dick Huizman, hoogleraar cultuursociologie van de Erasmus Universiteit Rotterdam. "Mensen nemen het recht op om 'hun eigen ding te doen'. Alleen daarom worden bekogeld door anderen, staat steeds vaker de claim in de pan."

Pagina 4

Wie kleine irritaties steeds vaker tot uit de hand lopende conflicten leiden.

- knopknop om de afvalwerfbedrijver
- hoortalkers op de wijk
- hoortalkers in de strijd

Er wordt aan gewerkt

- Klantvriendelijkheid
- ISO-certificering / keurmerken
- Eén loket
- Wijkgerichtheid / kantelen
- Beter communiceren / voorlichters
- Interactieve beleidsvorming
- Burger als co-producent van beleid

HOGE VERWACHTINGEN-CULTUUR

Suggestie: wij zijn er voor u / wij komen naar u toe /
wij gaan luisteren naar de burgers / populisme

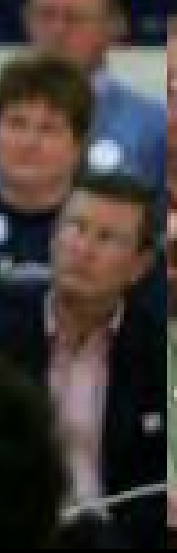
pauze

CHANGE

WE

N

Op weg naar een participatiesamenleving?

Hernemen essentie van sociale
professionaliteit

Aanwezigheid in leefwereld

Andere (antibureaucratische) professionaliteit

Verbinden als sociale professie

Ont-institutionaliseren

Eigen kracht aanspreken

Klassiek

zachte waarden

Dialogoog
Toewijding
Roeping
Mededogen
Hartstocht/passie
Tijd nemen
Ruimte voor intuïtie
Kwaliteit
Kleinschalig
Zelfcontrole
Autonoom
Persoonsgericht

Modern

harde waarden

Consult
Je werk doen
Kunde
Diagnose
Professionele (beroeps) codes
Tijd schrijven
Standaardisering
Kwantiteit
Grootschalig
Systeemcontrole
Management-gestuurd
Organisatiegericht

ouderwets / meegaan met de tijd

Buurtzorg...

-zoekt naar oplossingen
-maakt zichtbaar wat ze levert
-werkt met de beste professionals
-werkt intensief samen met huisartsen
-werkt met kleine, autonome teams
-kent de netwerken in de buurt
-houdt de organisatiekosten laag

klassieke wijkverpleging

Weg uit de systeemwereld Leefwereld als werkterrein

Jaap Peters & Judith Pouw
Intensieve Menshouderij
Hoe Kwaliteit
oplost in rationaliteit

SCRIPTUM

www.uit-tips.nl

MODERN MANAGEMENT

HR Manager
Marketing Manager
Logistiek Manager
Veiligheids Manager
Veiligheids Manager
Communicatie Manager
Project Manager
QA/QC Manager
PR Manager
Produkt Ontwikkelings Manager
Ik

leefwereld als spreekkamer

Achter de voordeur – stadsmariniers –
huisbezoek – vroegtijdige interventie
– jeugdveldwachter – straatcoaches –
- wijkcoaches - interventieteams -
- outreachende hulpverlening –
bemoeizorg – eigen kracht centrales

3 Nieuw type sociale professionaliteit

- tot 1965 ER BOVEN OP
vertrouwen verplichten – gezag
- tot 1985 ER NAAST
vertrouwen veronderstellen - identificatie
- tot 2005 ER VANDAAN
vertrouwen vragen - vraaggericht
- na 2005 ER OP AF
vertrouwen geven - empowerment

ER OP AF ▶◀ leefwereld als spreekkamer

Andere professionaliteit

(meer mandaat, sturender, dwingender, persoonlijker)

Andere organisaties

(het front is leidend, kantelen naar leefwereld)

Ander management

(informatie, verantwoording, beloning, maatschappelijk rendement)

Andere kennisverzameling

(levende kennis, namen en rugnummers, actiegericht)

Andere bestuurlijke sturing

(frontliniesturing, duurzaam vertrouwen, profs als partners)

Controle achter de voordeur simpeler

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 11 OKT. Mensen die een bijstandsuitkering of AOW voor een alleenstaande aanvragen, moeten straks toestaan dat controleurs in hun huis kijken of zij wel echt alleen wonen. Als zij zich verzetten tegen de controle, kunnen ze gekort worden op hun uitkering.

Staatssecretaris Aboutaleb (Sociale Zaken, PvdA) heeft een wetswijziging voorbereid die de huisbezoeken een juridische basis geeft. Toen hij nog wethouder in Amsterdam was, stuitte hij op juridische bezwaren tegen de huisbezoeken. Verscheidene rechters hebben uitspraken gedaan die de huisbezoeken bemoeilijkten.

Onaangekondigde huisbezoeken zijn nu alleen toegestaan als er een ernstig vermoeden bestaat dat mensen frauderen met hun uitkering. Zo komt het voor dat mensen een uitkering voor een alleenstaande ontvangen, terwijl zij stiekem samenwonen. Ze krijgen dan meer geld dan waar ze recht op hebben, want de bijstandsuitkering voor een alleenstaande is 70 procent van het minimumloon terwijl de uitkering voor een samenwonende 50 procent is. Ook zwartwerken kan met onaangekondigde huisbezoeken makkelijker worden opgespoord.

De wetswijziging van Aboutaleb, die nog door de Tweede Kamer moet worden goedgekeurd, regelt dat controleurs te allen tijde mogen binnenvallen. Wanneer mensen de controleurs toch niet willen binnenlaten, kunnen zij gekort worden op hun uitkering.

Als de Tweede Kamer met de wetswijziging instemt, kunnen de huisbezoeken in de eerste helft van volgend jaar beginnen.

Hoe ver gaat het?

**DEZE WONING
IS EEN
OVERHEIDSVRIJE
ZONE**

- ▶ Experiment pakt gunstig uit.
- ▶ Bewoners probleemwijk waarderen 'duwtje in de rug'.
- ▶ Balans tussen repressie en compassie is subtiel.

**Van onze verslaggever
John Wanders**

ROTTERDAM De aanpak 'achter-de-voor-deur', waarbij gemeenten en woningcorporaties diep doordringen in de privésfeer van bewoners, blijkt een effectieve methode om probleemwijken op te knappen. Randvoorwaarde daarbij is wel dat interventieteams, gezinscoaches en huismeesters de juiste balans vinden tussen repressie en compassie. Lukt dat niet, dan werkt deze aanpak eerder averechts.

NEE

géén onbeschaafd
of ondoordacht
HUISBEZOEK

www.eropaf.org

NEE

4

Verbinden als professie

Op de weekendschool krijgen jongeren drie jaar lang elke zondag les van professionals die met plezier hun vak uitoefenen. Doel is jongeren steunen bij het verruimen van perspectieven, het versterken van zelfvertrouwen en het ontwikkelen van hun talenten.

4

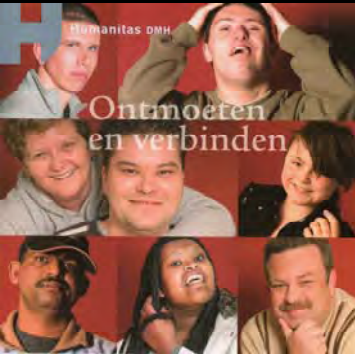
sterk – zwak verbindingen

gezond – ongezond

succesrijk – succesarm

kennisoverschot – kennistekort

Veel tijd – weinig tijd

Dobbebuurt zoekt bewonerscoaches

In de Dobbebuurt zijn de bewonerscoaches van het Participatiecentrum op zoek naar ambassadeurs. Zij moeten helpen bij het aanspreken en motiveren van bewoners voor taallessen en voor het deelne-

Coaching, mentoren, stages, buddy's, buurtbemiddeling – krachtbronnen en energiestromen op elkaar aansluiten

Nieuwe begeleidingsmethode voor ex-zedendelinquenten heeft in Canada en Engeland recidive flink verminderd

Buddy houdt pedofiel op rechte pad

Recidiverende Nederlanders die op straat komen te staan, worden begeleid door een buddy. Dit kan de kans op terugval flink verminderen. In Canada en Engeland wordt deze methode al succesvol toegepast. Nederlanders die op straat komen te staan, worden begeleid door een buddy. Dit kan de kans op terugval flink verminderen. In Canada en Engeland wordt deze methode al succesvol toegepast.

Gemeenten zien dat zij met goed jongerenwerk tegemoet kunnen komen aan wensen van inwoners

Jongerenwerker heet nu talentcoach

■ **Onderzoek:** laagdrempelig aanspreekpunt in buurthuis helpt bij problemen jeugd.
■ **'Activerende coach'** probeert jongeren het juiste pad op te sturen.

van onze verslaggeefster
Anneke Stoffelen

AMSTERDAM Het aantal jongerenwerkers is sinds 2000 met bijna de helft gegroeid, blijkt uit onderzoek dat vandaag aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) wordt gepresenteerd. Daarmee is de jongerenwerker weer helemaal terug als laagdrempelig aanspreekpunt in het buurthuis. In de jaren tachtig werd er nog flink gesnoeid in opleiding en organisatie van het jeugdwerk.

Maar volgens Jaap Noorda, die het onderzoek uitvoerde in opdracht van de MO Groep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, zien gemeenten steeds beter

dat zij met goed jongerenwerk tegemoet kunnen komen aan wensen van inwoners. 'In onderzoeken naar de leefbaarheid spreken bewoners vaak hun zorgen uit over overlast door hangjongeren. Tegelijkertijd zeggen zij vaak dat er te weinig te doen is voor de jeugd. Bij uitstek twee punten waar je met jongerenwerk iets aan kunt doen.'

Er zijn nu 2.818 professionals actief in het jongerenwerk; 60 procent meer dan in 2000. Het aantal fulltime banen (fte's) groeide met 41 procent.

De taak van de jongerenwerker beperkte zich tien jaar geleden nog vooral tot het organiseren van leuke activiteiten. Maar tegenwoordig stelt hij zich veel vaker op als activerende coach, die jongeren zonder werk of opleiding probeert het juiste pad op te sturen, signaleert Noorda.

Uit het onderzoek blijkt verder dat het jongerenwerk er op papier wel voor alle jongeren is, maar in de praktijk vooral lager geschoolden trekt - 79 procent heeft vmbo-

of mbo als hoogste opleidingsniveau. Bovendien bezoeken relatief veel risicjongeren het buurthuis. Juist dankzij het bereik onder deze doelgroep heeft het jongerenwerk een belangrijke preventieve werking, zegt Johan Brongers, vice-voorzitter bij de MO Groep. 'Door

op tijd met de jongeren in gesprek te gaan, in hun taal, zijn veel problemen te voorkomen. Elke euro die je erin stopt, bespaart op termijn 4 euro.'

Brongers, tevens directeur van de welzijnsorganisatie Wel-Com in Groningen, noemt als voorbeeld

een groepje klierende jongeren in Stadskanaal. 'Onze jongerenwerker hoorde via zijn contacten dat ze in de nieuwbouwwijk bezig waren fikkies te steken met gasflessen. Hij is eropaf gegaan, heeft die jongens aangesproken en is met ouders gaan praten. Dat leidde er-

toe dat ze zichzelf hebben aangegeven bij de politie. Zo is voorkomen dat ze opgepakt moesten worden en dat ze verder afgleden in de criminaliteit. Een jongere in jeugddetentie kost de samenleving gemiddeld 225.000 euro; daar kun je minstens drie jongerenwerkers een jaar voor in dienst nemen.'

De MO Groep zal er vandaag bij de VNG dan ook voor pleiten nog meer jongerenwerkers aan te stellen de komende jaren, omdat dat de druk op jeugdzorg en justitie aanzienlijk kan verlichten. Tegelijkertijd moet het accent volgens de belangenclub verschuiven van 'brandjes blussen' naar 'talentontwikkeling'. Brongers: 'De neiging bij veel gemeenten is nog dat er te veel wordt gereageerd op incidenten: er is overlast in het winkelcentrum, we sturen er een jongerenwerker op af. Dan kom je vanuit een negatieve prikkel. Terwijl je beter kunt investeren in duurzame contacten en jongeren moet aanspreken op hun talenten.'

'Krijg je een grote mond, dan pak je ze de volgende dag terug met een geintje'

'Mijn mobieltje staat dag en nacht aan, ze kunnen me altijd bellen.' Als jongerenwerker van clubhuis de Mussen in de Schilderswijk in Den Haag, knoopt Mohamed Amessas (39) contacten aan met zo veel mogelijk jongeren uit de buurt. 'We hebben hier de bekende doelgroep van vmbo'ers, veel allochtonen, die op straat worden opgejaagd en naar wie thuis niemand

Mohamed Amessas

luistert. Het is werk van lange adem. Zeker met groepen jongens, die je proberen uit te lokken. De ene dag krijg je een grote mond, de volgende dag pak je ze terug met een geintje, en zo ga je door. Je houding is belangrijk en die leer je niet zo maar aan. Ik praat met jongeren die hier op activiteiten komen: 'Hoe gaat het thuis, zit je nog op school?' Als ik op straat een 14-ja-

rig Jochie zie lopen onder schooltijd, spreek ik hem ook aan. Gaat iemand niet naar school, dan gaan we vaker afspreken en help ik een opleiding zoeken. Maar het is niet alleen vriendelijk, je moet soms hard zijn. Zo heb ik een groep jongens die een oudere vrouw lastigviel op straat stevig toegesproken. Je hebt soms een lastige positie omdat je tussen iedereen in staat. Daarom vind ik dat een aparte hbo-opleiding voor jongerenwerk nodig is. Er zijn allerlei welzijnsstudies, maar die sluiten niet goed aan op de praktijk.'

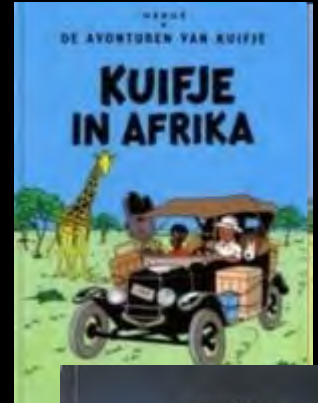
4

Organisatie van geïndividualiseerde solidariteit

Vgl: Doe-het-zelf ontwikkelingshulp

SCP constateert al jaren een grote bereidheid om zich rechtstreeks en persoonlijk voor anderen in te zetten.

Mentoren, buurtbemiddelaars, buddy's, coaches. **Modern vrijwilligerswerk.**

Ont-institutionaliseren

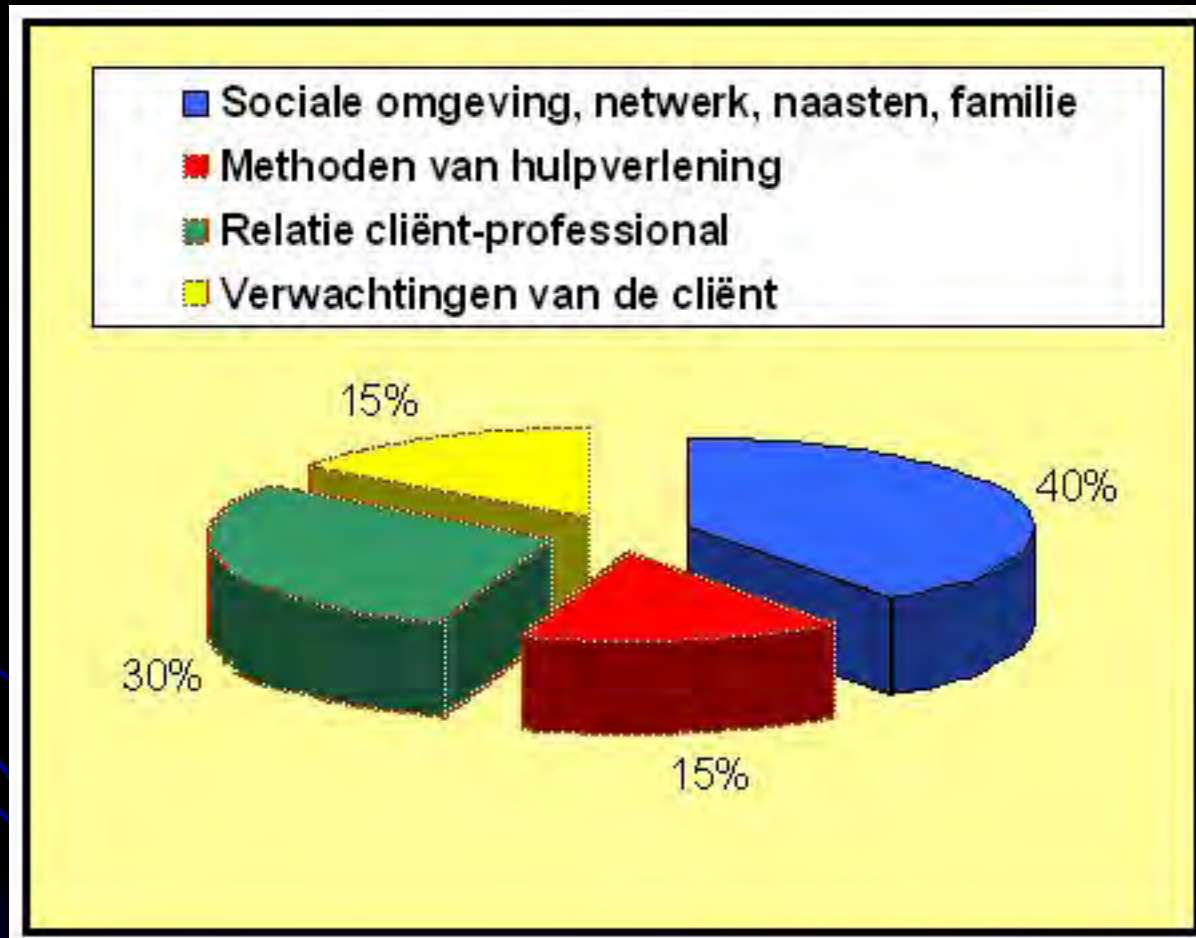
Met Polen is Nederland het meest geïstitutionaliseerde land van Europa. GGZ, AWBZ, reclassering, UWV, DWI, jeugdzorg. Professionals hebben in Nederland een extreem hoge ontfermingscultuur.

Professionaliteit en burgerschap

Ont-institutionaliseren

Professionaliteit en burgerschap

Interventie & (sociale) systemen

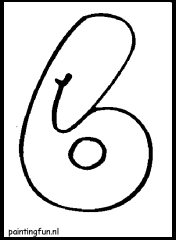
Geïndividualiseerde indicatiestelling, probleemanalyse en toedeling van zorg.

Problemen afzonderen ipv problemen delen

Welzijnswerkers zijn de professionals van sociale verbanden (opbouwwerkkwaliteiten)

WMO biedt daartoe een beleidskader

Gegevens

Eigen Kracht Conferenties

- Sinds 2001: 2500 conferenties
- 75% komt ook daadwerkelijk tot een plan na een EK-conferentie
- 13% komt zelf in beweging zonder conferentie
- 12% lukt niet, te veel ellende, veiligheid
- 9 op 10 lukt wel
- Gemiddeld gaat het om 18 afspraken, 80% voor rekening familie, 20% profs
- 20% profs vaak oorzaak mislukken

**VRAAG EEN
EIGEN KRACHT
CONFERENTIE
AAN!**

Professionele condities voor participatiesamenleving

1. Frontprofessionals
2. Verbindingsmakelaars
3. Kanaliseren individuele solidariteit
4. Systeembouwers
5. Dienstbare professionaliteit

Actief burgerschap vraagt om actieve, gepassioneerde professionals

Denken over participatie

- tot 1965 (er bovenop) **Eigen sociale kring**
verzuilde participatie – onderdanigheid
- tot 1985 (er naast) **Actievoerder**
belangenparticipatie - opstandigheid
- tot 2005 (er vandaan) **In- & samenspraak**
gewenste participatie – coproductie
- na 2005 (eropaf) **Burgers de baas**
burgerschapsparticipatie - empowerment

Participatiesamenleving vraagt om:

- Andere professionals:
optreden en terugtreden
- Andere bestuurders:
kunst van het loslaten
- Andere beheersingsvormen:
vertrouwen en risico's

WMO als springplank / participatiewet

Stellingen / discussie

- Het beleid in Nederland is dat 'de burger centraal' staat; de werkelijkheid is dat de bestuurlijk-professionele elites burgers voor geen cent vertrouwen.
- Wil Nederland echt een moderne participatiesamenleving worden dan zal de bestuurlijke cultuur moeten breken met het Angelsaksische bedrijfsmatige besturingsdenken (marktdenken, aanbesteden, concurrentie, schaalvergroting).

- Zorg is er in Nederland genoeg, het tekort zit hem in de professionele dienstbaarheid.
- Er moet een einde komen aan het zero-zum-denken (minder overheid, meer markt; minder professionele zorg, meer mantelzorg; minder overheidszorg, meer burgerparticipatie). Het is en/en.
Een moderne participatiesamenleving vraagt om een actieve (maar andere) overheid.

- Eigen Kracht Conferenties vormen een katalysator voor een mentale revolutie op het terrein van de sociaal-maatschappelijke dienstverlening.
- De komende betuigingen en het ontstaan van krimpregio's zijn geen bedreiging, maar juist een uitdaging voor de participatiesamenleving. Minder geld bij de overheid, meer macht bij de burgers.

www.josvdlans.nl

 <p>ten De herovering van de werkvloer</p>	<p>JOS VAN DER LANS JOURNALIST - PUBLICIST</p>	<p>CANON SOCIAAL WERK NEDERLAND canon voor sociaal werk</p>
nieuwboek: ontregelen	zoeken	
		
journalist/publicist	curriculum vitae	archief eerste kamer
		
contact	weblog	boeken
	<p>Koning Burger</p>	
links	commentaar & recensies	site-info

CANON
SOCIAAL WERK NEDERLAND

Home
Overzicht
Vlaanderen
Internationaal
Aanvullingen
Essays
Onderwijs
Quiz
Zoeken - Verkorte versies
Reacties
Over de Canon
Aandelhouders

www.canonsociaalwerk.eu
www.eropaf.org